

VOLKSBELANG

Jaargang 129 - nummer 4 - april 2008 - maandblad

Strijd om de '16' is open

Met het verdwijnen van Guy Verhofstadt als premier is meteen de strijd begonnen voor de 'Wetstraat 16'. Herman De Croo huldigt vaak de oude politieke levenswijsheid dat na de dag van de verkiezingen de campagne voor de volgende verkiezingen begint. Voor de stoel van de premier in de '16' is dat niet anders.

Het is geen geheim dat Open Vld zich intern en extern, zowel structureel als politiek, voorbereidt om de '16'

opnieuw te veroveren. Niks mis mee: Optimism is a moral duty! Eerst de kaap van de volgende regionale verkiezingen in 2009 nemen. Intussen is afscheid genomen van Guy Verhofstadt als eerste minister. "Verhofstadt zal de geschiedenis ingaan als wegbereider van het liberalisme als mainstream-ideologie", zegt politiek hoofdredacteur van De Morgen Yves Desmet in een bijdrage die een neerslag is van een lezing die hij voor het LVV hield.

Intussen zit Yves Leterme in de stoel van Verhofstadt maar het is niet met de volle goesting van iedereen. 'Zolang er geen keuzes worden gemaakt, is de regering-Leterme I' een stuurloos schip', zo liet een partijleider uit de meerderheid zich ontvallen.

Blz. 2 - editoriaal

Blz. 3 - Yves Desmet over Guy Verhofstadt

UITDAGING

Populisme bedreigt liberalisme

/6

MAATSCHAPPIJ

Geen verplicht lijden

/8

OPINIE

Frits Bolkestein over veiligheid voor vrije burgers

/12

De strijd om de '16'

Het zal toch even wennen zijn. Guy Verhofstadt niet meer in de Wetstraat 16. Maar zoals het na elke verkiezing en samenstelling van een regering gaat, the day after worden de stellingen ingenomen om de stoel in de '16' opnieuw te veroveren. Het is al lang geen geheim meer dat Open Vld de raid naar de '16' heeft ingezet. Wie is bij de uitverkorenen?

Electoraal valt er alleszins veel goed te maken. In vier jaar tijd moest de partij zowel het Vlaams minister-presidentschap als het federaal premierschap prijsgeven. Open Vld maakt zich daarom op om opnieuw de leidende politieke formatie in Vlaanderen te worden. Aan potentieel ontbreekt het niet. Open Vld had het meeste succes toen er gehengeld werd naar de trofee van de grote Vlaamse volkspartij. En dat is dan ook de lijn die opnieuw wordt uitgegoid. De 'parse' kiezer bestaat nog altijd. Hij is met paars niet vertrokken. De toekomst ligt in het centrum, in het ethisch progressieve, het tolerante, het vrije en de open samenleving. Iedereen liberaal. Een partij die een boodschap heeft voor alle mensen in de samenleving. Open Vld kan maar groeien als ze aan alle mensen duidelijk maakt dat ze er is voor iedereen en zich niet verliest in doelgroepenstrategie en inhoudloze links-rechts-discussies. Rechts valt er overigens nog weinig te rapen. Daar zijn de kaarten verdeeld. Laat Jean-Marie Dedecker maar worstelen met het Vlaams Belang. Links zit gevangen in aftands conservatisme.

De strijd om de '16' zal gaan tussen CD&V en Open Vld. Dat is wat contradictorisch, want beide partijen moeten nu samenwerken in de regering-Leterme-I. Uit analyses van de verkiezingsuitslag blijkt dat Open Vld meer stemmen verloor aan CD&V dan er werden gewonnen. Liefst 209.000 stemmen gingen van Open Vld naar CD&V. Volgend jaar zal bij de regionale verkiezingen die strijd al duidelijk

worden. Of die strijd voor het markt-leiderschap ook constructief zal zijn, is verre van zeker.

En welke invloed zal dit hebben op de werking van Leterme-I? Behoudens enkele schermutselingen rond de ethische kwesties is de verhouding tussen Open Vld en CD&V behoorlijk. Maar het anti-CVP-cement van Paars, zoals Yves Desmet het in zijn bijdrage over Guy Verhofstadt beschrijft, is er dit keer niet. Het zoeken naar een gemeenschappelijk project verloopt moeizaam. Bovendien loopt er een strakke communautaire lijn doorheen de regering, die er ook bij Paars niet was. De PS gedraagt zich dikwijls als een oppositiepartij in de meerderheid. CD&V slikte tijdens de verkiezingscampagne de drogeerpil 'N-VA', maar de bijwerkingen zijn nu nefast. Didier Reynders is niet ver van de waarheid als hij N-VA niet als zijn regeringspartner beschouwt omdat Bart Dewever Leterme-I niet voluit steunt. Bovendien kampt het regeerakkoord met geloofwaardigheid. En dit heeft niet eens veel te maken met Leterme of zijn partners, maar met de lange politieke crisis. De politiek in zijn geheel heeft pluimen verloren en het herstel zal tijd vergen.

Ligt een zware communautaire agenda op tafel, de sociaal-economische uitdagingen zijn van evenveel, zoniet nog groter, belang. Begrotingsdoelstellingen worden door internationale instellingen in vraag gesteld, mensen blijven klagen over hoge facturen voor elektriciteit, verwarming en de prijs voor elementaire levensmiddelen. Vakbonden aanvaarden in die omstandigheden geen loonmatiging, terwijl inflatie woedt en de index onder druk staat. Het land haalde bij het aantreden van Leterme-I wel adem en de regering moet alle kansen krijgen, maar voor hoelang?

VOLKSBELANG

wordt uitgegeven door
de vzw Liberaal Vlaams Verbond,
Stichting Vanderpoorten
Verantwoordelijke uitgever:

Bert Cornelis,
Kard. Mercierlaan 63, 3001 Leuven
Hoofdredactie:

Bert Cornelis Bert@Reflex.be

Vormgeving:

Ildé Cogen ilde.cogen@openvld.be

Secretariaat:

Luc Pareyn - Liberaal Archief
Kramersplein 23 - 9000 Gent
tel. 09/221.75.05 - fax:

09/221.12.15

www.liberaalarchief.be

luc.pareyn@liberaalarchief.be

Het Liberaal Vlaams Verbond nodigde politiek hoofdredacteur van De Morgen, YVES DESMET uit. Deze boeiende causeur, ooit het intellectueel geweten van Vlaanderen genoemd, kwam op het juiste moment naar het LVV, de week dat Guy Verhofstadt afscheid nam als premier van België en Yves Leterme klaar stond om zijn intrek in de Wetstraat '16' te nemen. Beter dan welk verslag ooit gaf een speciale bijdrage van Desmet in De Morgen van 20 maart weer wat hij aan het LVV die avond vertelde.

Hoe zal volgens Yves Desmet Guy Verhofstadt de geschiedenisboekjes ingaan?

“Hij is een Cubaan, meer Che nog dan Fidel”

De premier laat weten dat hij niet veel zin heeft in interviews over zijn eigen begrafenis. De ironie is er nog deze laatste week, op het kabinet-Verhofstadt. Voor een grafschrift is het trouwens nog wat voorbarig, een van de bijnamen van Verhofstadt is niet voor niets the comeback kid. Volgend jaar trekt hij een lijst, is het niet de Europese, dan de Senaatslijst tegen Yves Leterme bij vervroegde federale verkiezingen. Maar na acht jaar paars verdient deze vraag alvast een poging tot antwoord: hoe zal Verhofstadt de geschiedenisboekjes ingaan? Als het dan toch in één zin moet worden samengevat: waarschijnlijk als de Jozef Cardijn van het moderne liberalisme.

Het is te simpel om de vraag te verenigen tot 'hoe zal paars de geschiedenis ingaan?'. Al is het antwoord daarop waarschijnlijk eenvoudiger: als de eerste regering die brak met een CVP-dominantie van een halve eeuw, een regering die brak met een vastgeroeste cultuur van machtsuitoefening. Niet alleen ideologisch, trouwens. Het is al eerder geargumenteed dat paars(-groen) misschien meer een generatieproject was dan een politiek. Het was de generatie van de veertigers, de eerste die was samengesteld uit post-mei 68'ers. Die 68'ers hadden wel gebeukt tegen het oude katholieke Vlaanderen van het establishment, dorps in aanvoelen en gedachten, vaak autoritair de wereld via gezagsargumenten benaderend, maar ze waren er nooit in geslaagd de CVP als dominante speler van het politieke terrein te krijgen. Dat

lukte de veertigers van paars-groen wel, misschien wel meer geholpen door de affaire-Dutroux en de dioxinekippen dan door een brede anti-CVP-stroming in de bevolking.

Paars stond vooral voor verandering, voor niet-CVP-zijn, het voornaamste cement dat de groep samenhiield. Het spiegelde zich in een nooit geziene vorm van besturen: de regering leek veeleer een vriendenclub dan een verzameling politieke concurrenten, iedereen mocht en kon naar hartenlust scoren, de discussies werden openlijk op straat uitgepraat in een tijd waarin de opendebatcultuur nog niet was verziekt tot ruziemakerij. In die jaren heerste de dorst naar moderniteit, verandering, het grote idee. De grote politiehervorming dateert van toen, de actieve welvaartsstaat als verzoening tussen socialistische en liberale principes, maar ook en vooral de sprong van België van modaal katholiek land naar mondiale voorloper in ethische kwesties. Wanneer Godfried Danneels uit het lijstje van de papabili geschrapt werd, heeft hij dat meer te danken aan de euthanasie- en homohuwelijkswetgeving van paars-groen dan aan een in de Praagse porno-industrie bijklussend ver familielid. Paars-groen vertolkte op Belgische schaal de mentaliteit die heerste rond de val van de Muur in 1989, het geloof dat de grote veranderingen mogelijk en wenselijk waren.

Het sprookje duurde vier jaar, en werd beloond door de kiezer: geen naorlogse regering kreeg zo'n ruim plebisciet.

Een haast tweederde meerderheid, waar groen echter de prijs voor betaalde. Toen begon de miserie. Het scoren en laten scoren werd ingeruild voor bits afbraakvoetbal, waarbij de even groot geworden rode en blauwe families elkaar niet langer het licht in de ogen gunden. Bij gebrek aan een leidende fractie kwam er zand in de machine, verdween het eerdere voluntarisme en werd het afgewisseld door zowat de ergste interne partijcrisis uit de geschiedenis van de liberalen. Het migrantenstemrecht en Jean-Marie Dedecker beheersten jarenlang moeiteloos de agenda, veel meer dan het regeringswerk van paars II dat nog vermocht. Gebiologeerd door mogelijk verlies aan de rechterkant vergat de VLD haar ambitie om een brede volkspartij te willen zijn, en bijgevolg verloor ze meer aan CD&V dan op haar rechterflank. Het was Yves Leterme die de vruchten mocht oprapen van de oude politieke waarheid dat iedere regering uiteindelijk kapotgaat aan interne verrotting, veel meer dan aan het werk van de oppositie.

Acht jaar paars vormt een orgelpunt in de carrière van de Gentse liberaal, waarvan het bilan niet op alle vlakken even rooskleurig oogt. Economische en sociale parameters zijn beter dan acht jaar geleden, er is een historisch lage werkloosheid, de snelst groeiende economie in jaren, Verhofstadt heeft ons niet meegesleept in de Irakoorlog zoals Blair, er zijn geen levensbeschouwelijke conflicten zoals in Nederland, er zijn in die acht jaar geen verscheurende

besparingen geweest. Voor een stuk heeft Verhofstadt daarvoor meegesurft op een algemene economische conjunctuur, maar dat neemt niet weg dat we in vergelijking met de buurlanden wel iets beter scoorden. Aan de minzijde staat vooral het begrotingsbeleid. Ook al werd begroting na begroting in evenwicht ingediend, de economische hausse werd niet benut om overschotten te boeken en zo een reservefonds aan te leggen voor de vergrijzing. De prestatie van Jean-Luc Dehaene op dat vlak, die het begrotingstekort in zijn acht jaar terugbracht van bij de 10 procent naar 3 procent, mag dan ook een stuk indrukwekkender genoemd worden.

Baby-Thatcher

Maar acht jaar paars is hoe dan ook slechts een onderdeel van de politieke carrière van Verhofstadt, en misschien niet eens het belangrijkste. Wanneer Verhofstadt de geschiedenis ingaat, zal dat vooral als wegbereider van het liberalisme als mainstreamideologie zijn. In de jaren zeventig verkochten de liberale studenten onder leiding van Verhofstadt aan de universiteit vijftig lidkaarten op een populatie van 13.000 studenten. Vijftig vrijwilligers die zich in de toenmalige tijdgeest wilden laten uitschelden voor imperialistische kapitalisten, verdedigers van het grootkapitaal en dus grofweg oorzaak van alle ellende in de wereld. Verhofstadt was familiaal voorbestemd al PVV-jongerenvoorzitter te zijn nog voor hij liberaal werd. Dat laatste gebeurde volgens de legende op een nachtelijke treinreis naar Rome, bij de lektuur van **Demain le capitalisme** van Henri Lepage. Hij ziet het ideologische licht, blokt alles van Popper tot Hayek en verkondigt de boodschap met vuur op PVV-congressen. Het valt hem niet moeilijk de blits te maken in wat al enkele jaren tot een gezapige middenstanderspartij was geworden, met de goed-voor-alle-verkiezingslogan 'Minder belastingen'. Op zijn achten-twintigste is hij de jongste partijvoorzitter ooit, op zijn eenendertigste de jongste vicepremier ooit. Het ideologische vuur brandt dan nog volop. Met bijna fanatieke trekjes. Beroemd blijft zijn huilbui op zijn kabinet, wanneer blijkt dat een begroting er 2,5 miljard frank naast zit.

In die tijd is hij de kille cijferliberaal, die meer van evenwichtige balansen lijkt te houden dan van mensen. Baby-Thatcher, het 'joenk' dat Jef Houthuys samen met Martens uit de regering joeg en inwisselde voor de socialisten.

Achteruitkijkend misschien wel de beste gebeurtenis uit zijn leven, want zijn hele oppositietijd zal Verhofstadt blijven gebruiken om zich ideologisch bij te scholen. Bij Friedrich Hayek vindt hij de zinsnede: "Het georganiseerde belangenapparaat, dat geen ander doel heeft dan druk uit te oefenen op de bestuurders, is het meest geduchte kwade brein geworden, dat de regeringen tot schadelijke handelingen dwingt."

Het is de bakermat waarop de Burgermanifesten geboren worden, een van de invloedrijkste boekjes in de Belgische politiek. Ook al staan ze soms vol met redelijk waanzinnige ideeën, zoals het recht van de burger om uit de staat te stappen, toch slaan ze aan. Omdat ze zich niet neerleggen bij het status-quo, permanent oproepen tot de verandering. De vrije en hardwerkende burger, machteloos en overbelast door een door pressiegroepen gekoloniseerde overheid. Het is Kafka en Animal Farm tegelijk, uitgedrukt in toegepaste politieke wetenschap. Hij raakt in die tijd ook gefascineerd door het tijdsgewricht. Overal in Europa lijkt de tijd rijp voor grote omwentelingen. Verhofstadt is te vinden op het Wenceslasplein als Václav Havel

de macht overneemt, aan de restanten van de Muur in Berlijn. Hij zuigt het op als zuurstof: je kunt de staatsmacht en haar pressiegroepen breken. Die ideologie, een heilsleer bijna, levert hem de onbetwiste leiderschapspositie op binnen het Vlaamse liberalisme, maar hij slaagt er ook in om daarbuiten te charmeren. De VLD-verruimingsoperatie was, in die tijd zelfs nog zonder enige kartelformule, de meest geslaagde verruimingsoperatie van een politieke partij van de afgelopen decennia.

Het grote idee

In 1993 formuleerde hij het al zo: "Waar zijn we mee bezig? Navelstaren naar onze eigen loopbaan, de complimenten van de dag in je gezicht en de messen van de dag in je rug en dat was het dan. Dat kleine politieke milieu voldoet me niet meer. Ik wou een nieuw project, deze maatschappij fundamenteel veranderen, niet langer tevreden zijn met het dag aan dag rustig beheren van de dingen. Alleen gedurfde, radicale dingen brengen verandering. Zolang dat aan de Muur gebeurt, zegt iedereen fantastisch, schitterend, maar dat is niets voor België. Want dit is een land van foefelaars, compromissmakers en we-regelen-het-wel-mensen. Daar revolteer ik tegen, ik kan me niet langer indenken nog aan politiek te doen die geen fundamentele maatschappelijke impact heeft, die zonder risico's is. Ik moet iets op het spel kunnen zetten, ik kan me niet voorstellen dat ik verder blijf aanmodderen met kleine dingetjes hier en daar, veilig beschermd in de cocon van mijn partij."

Die behoefte aan de grote verandering blijft een constante in zijn interviews, tot de dag van vandaag. Des te ironischer is het dat net op dat kernpunt van zijn geloof Verhofstadt niet zoveel gerealiseerd heeft: het ambtenarenapparaat en de regelgeving zijn niet noemenswaardig ingekrompen, het sociaal en ander overleg verloopt niet meer of minder beïnvloed door het middenveld dan in voor-paarse tijden. De allesoverheersende impact van de staat is er hooguit enkele millimeters kleiner op geworden.

"Guy Verhofstadt is een Cubaan, meer Che nog dan Fidel", vertelde een vriend in een uitgebreid portret van hem net voor de laatste verkiezingen. "De revolu-

tie op zich is het doel, niet eens zozeer waar die toe leidt. De romantiek ervan, de kick dingen in beweging te kunnen zetten. Het bestaande moet bestreden en vervangen worden, want het is niet mogelijk dat het heden het beste zou kunnen zijn. Hij is een revolutionair in het diepst van zijn gedachten. Gelukkig is hij geen marxist, of er zouden echt ongelukken kunnen gebeuren." En een collega verwoordde het zo: "Eigenlijk doet hij je dromen over jezelf. Zowat iedereen die ik ken in de politiek ziet in Verhofstadt de politicus die hij eigenlijk zelf had willen zijn, maar waarvoor onze beentjes te kort zijn. Meer te zijn dan de beheerder van dossiers, een stempel op de geschiedenis nalaten, meer te zijn dan boekhouder van de res publica, er de vormgever van zijn. Daarom laat je je inspinnen in zijn charme, daarom haat je hem soms ook."

Tussen woord en daad...

In tegenstelling tot Jean-Luc Dehaene, die de term loodgieter als geuzennaam draagt, trots op zijn methodiek van kleine stapjes en sleutelen aan het bestaande tot het weer werkt, is Verhofstadt meer gebeten door afbraak en nieuwbouw. Alleen heeft hij moeten vaststellen dat zoiets gemakkelijker lukt met verbouwingen aan een Toscaanse villa dan met de Belgische staat. Het is meteen zijn achilleshiel. Hij

kan charmeren, overtuigen, er het heilige vuur inbrengen, ideeën spuien en blauwdrukken uitwerken, maar in de praktische uitvoering komt het er niet van. Die concretisering wordt weggedelegeerd en minder opgevolgd. Alleen in concrete en snelle dossiers lukt het wel: dat er vandaag een rendabel Brussels Airlines bestaat, is eigenlijk zijn verdienste, omdat hij alle industriële benodigde startkapitaal uit hun portefeuille praatte. Hetzelfde toen hij ervoor zorgde dat Ford en Opel nog wagens assembleren in België. Maar voor het grote staatsapparaat en de tienduizenden radertjes die daarin draaien en tegenwerken, heeft hij nooit het monnikengeduld kunnen opbrengen. Daarvoor was de verleiding van het volgende project telkens te groot. Het heeft hem de reputatie van de man van de onuitgevoerde beloftes opgeleverd, de man die de lat telkens zo hoog legde dat er geen andere weg dan er onderdoor meer overbleef.

Hijzelf noemt dat een strategie. Hij is altijd gebiologeerd gebleven door een verhaal van wijlen Jean Gol, die met gretigheid vertelde hoe een volbloed koerspaard dat je in de ministerraad binnen doet komen in 27 stappen (overleg met de andere partijen, advies van de Raad van State, overleg met de sociale partners, met de parlementaire commis-

sies, met...) uiteindelijk transformeert in een boerenknol. Verhofstadt heeft dat opgepikt: hij rijdt met een Ferrari de ministerraad binnen, in de hoop er met een koerspaard buiten te komen. Vaak lukt hem dat ook, alleen: hij had wel een Ferrari beloofd. De lat te hoog leggen is trouwens niet alleen een strategie, het ontbreekt Verhofstadt gewoon aan het geduld en de motivatie om te lang met hetzelfde dossier bezig te zijn, langzaam maar zeker alle tegenstand weg te masseren, desnoods maandenlang op dezelfde nagel te kloppen.

Verhofstadt schippert ook, is niet altijd even recht in de leer, zeker niet op punten die hem in wezen geen bal interesseren, zoals de staats hervorming. Maar op de grondlijnen, het individu tegen de groep, de moderniteit tegen het ancien régime, de vrije wilsbeschikking tegen de godsdienst, de open wereld tegen het protectionisme op alle vlakken, heeft hij al wel dertig jaar een consistent discours. Hij heeft zijn gedachtegoed, ooit een minderheidsdenken, tot een mainstreamfilosofie gemaakt in Vlaanderen, veel meer dan het veredelde middenstanddenken van zijn voorgangers. Hij heeft er nieuwe doelgroepen voor aangeboord en ze overtuigd. De ideologie gaat hem vooraf, ook dat onderscheidt hem van de meeste anderen. Net in die overtuigingskracht, zijn Cardijngehalte, ligt zijn plaats in de geschiedenisboekjes.

In Europa

De afgelopen jaren heeft Verhofstadt zich meer en meer gefocust op een nieuw paradigma: het open versus het gesloten wereldbeeld. Hij gruwet van de weerstand voor een zich globaliserende wereld, zeker wanneer die zich uit in protectionisme of nationalisme. De vrees voor het verlies van identiteit, door een ander geloof, door de migratie, het voortdurende aanpraten van angst, afgunst, het muurtjes optrekken, het zich terugtrekken op de eigen sociale of nationale groep, is hem een doorn in het oog. De slinger gaat in de richting van de gesloten samenleving, iets wat hij ook ondervindt op iedere Europese Raad. De Pool blijft de Pool, de Deen de Deen en de Brit zal nooit zijn pond opgeven, want dan zou hij een stuk van zijn identiteit, zijn zeker-

heid moeten opgeven. Tegen die trend ingaan is zijn nieuwste roeping geworden, veel meer dan zijn oude ideologische stokpaardjes, of de links-rechtstegenstelling, die volgens hem voorbijgestreefd is. Een nieuwe strijdtocht, boven de grenzen van het België dat hem te klein geworden is. Een verder ijveren voor een gemeenschappelijker, transparanter en - hoe kan het anders? - op verandering gericht Europa. Met zijn allen als het kan, met een kerngroep als het moet.

Dat is meteen een laatste minpuntje. Verhofstadt heeft inderdaad de mondige, individualistische, beter verdienende en ontzuilde burger ideologisch bediend. Zij die voornamelijk het genoegen van een open samenleving kunnen en mogen smaken. Maar de bange, zich in de multiculturele kennismaatschappij onbehaaglijk voelende medemens heeft hij niet uit de armen van het Belang en extreem rechts kunnen houden. Ook al heeft hij ooit ook beloofd dat hij daarop afgerekend mocht worden. Maar zijn ideologie liet het hem niet toe: "Ik kan als liberaal toch niet op een welhaast populistische manier hun angstige en conservatieve wereldvisie napraten? Is het onze ambitie de grote volkspartij te worden, de referentieoplossingen te bedenken voor de maatschappelijke uitdagingen die zich voordoen, of willen we een Vlaamse kruising tussen Jörg Haider en Pim Fortuyn zijn? Zeg het mij alsjeblief duidelijk, want in het laatste geval doe ik niet meer mee."

Tot slot

Welk Verhofstadtbeeld zal het sterkst blijven in mijn persoonlijke herinnering? Als ik er toch één moet kiezen: Verhofstadt voor een met kogelgaten doorboorde Rwandese muur waarachter tien Belgische para's werden vermoord, zich namens dit land verontschuldigend dat we niet meer hebben gedaan om de genocide te voorkomen.

Yves DESMET

© De Persgroep Publishing. Uit: *De Morgen, 20 maart 2008 in een speciale bijlage over 'De politieke erfenis van Guy Verhofstadt'*.

Nationalisme staat

Op 3 april 2008, stelde Rita Verdonk het programma voor van haar nieuwe politieke beweging Trots op Nederland. Daarin kiest ze duidelijk voor een hernieuwd nationalisme als antwoord op de uitdagingen van onze moderne tijd zoals de globalisering, de multiculturele samenleving en de toenemende migratie. Daarmee staat ze verder dan ooit van de ideologie die ze in haar vorige politieke partij beweerde te verdedigen, namelijk het liberalisme.

Eigenlijk bewijst ze met haar openlijke bekentenis voor een terugval op de eigen nationaliteit een grote dienst aan het liberalisme. Zo scheidt ze immers duidelijkheid. Het liberalisme heeft geen enkele affiniteit met het nationalisme dat ze propageert. Meer nog, het ware liberalisme keert zich tegen het groepsdenken dat ze zo verheerlijkt. Met haar pleidooi voor een 'Nederland voor de Nederlanders' gaat ze regelrecht in tegen de open samenleving zoals verdedigd door de filosoof Karl Popper die dergelijke sentimenten onderkende als de laatste stuip trekkingen voor een samenleving die zich los van de rest van de wereld wou handhaven en ontwikkelen. Haar discours is een defensieve en pessimistische levensvisie die haaks staat op de stelling van Popper die net geloofde in de verrijking van de eigen cultuur door andere ideeën en invloeden.

Slogans

Met haar nationalistisch discours – ondersteund met het Wilhelmus, ballonnen in de nationale driekleur, oranje linten en vlaggen – schaart Verdonk zich achter illustere nationalistes als Heinrich Class, de voorzitter van de Pan-Germaanse Liga in de eerste helft van de twintigste eeuw die de slogan 'Duitsland voor de Duitsers' hanteerde en vandaag Filip Dewinter van het Vlaams Belang die met zijn slogan 'Eigen Volk Eerst' duidelijk aangeeft dat afkomst belangrijker is dan elke andere eigenschap van een individu. In feite demonstreert Rita Verdonk zich als de hedendaagse Karl Leuger, de immens populaire burgemeester van Wenen. Die schoof de verantwoordelijkheid voor alles wat verkeerd liep in de schoenen van de anderen: de joden, de rijken, de ongelovigen en de vreemdelingen. Het is hetzelfde

“De vermeende zekerheid die Verdonk aan het Nederlandse volk voorhoudt, is een mythe.”

haaks op het liberalisme

discours van hedendaagse populisten zoals Verdonk die zich vandaag keren tegen de moslims, de Oost Europeanen, de vreemdelingen en... de intellectuelen.

Verdonk liegt

Populisten beweren dat zij de stem van het volk vertegenwoordigen, dat ze een quasi onfeilbaar gevoel hebben over wat 'de mensen' denken en willen, waarbij ze als het ware spuwen op de democratisch verkozen politici en de politiek zelf. Daarbij spelen ze in op de angst en onzekerheid van de burgers en tonen ze zich de meest radicale verdedigers van het status-quo. Zij misbruiken cijfers over misdaad en criminaliteit, beweren te beschikken over wondermiddelen om die uit te schakelen, en geven de burgers het valse gevoel dat ze met een fors beleid de problemen uit de wereld kunnen helpen. Meer nog, ze beloven dat we kunnen terugkeren naar een wereld waarin één land, één volk, één geloof zijn identiteit kon opleggen aan anderen. Het zijn gewoon leugens. Verdonk liegt.

De vermeende zekerheid die Verdonk aan het Nederlandse volk voorhoudt, is een mythe. Haar pleidooi voor een ondersteuning van de Nederlandse normen betekent een terugval. Wie bereid is vrijheid in te leveren in de hoop daar veiligheid voor in de plaats te krijgen, verliest doorgaans beide, dat is wat we uit de geschiedenis kunnen leren. Het pleidooi van Verdonk voor een trotser Nederland verraadt een gebrek aan zelfvertrouwen. Het vertrouwen dat individuele mensen, van welke origine ook, kunnen bijdragen tot een meer dynamische en slagkrachtige samenleving. Een samenleving waarin mensen elkaar niet beoordelen op basis van hun geloof of huidskleur, maar op basis van hun talenten. Verdonk, die zelf jaren lid was van een liberale partij kent haar klassiekers niet. Du Kannst Denn du Sollst, zo klonk het bij Kant. Het individualisme, het recht op zelfbeschikking van elke mens staat centraal. Maar ook de plicht tegenover de gemeenschap, ongeacht uit welke culturen die bestaat, dat is de

essentie van het liberalisme. Daarmee staat het liberalisme lijnrecht tegenover het populisme en extreemrechts dat zo verstrikt zit in het groepsdenken, en aanstuurt op een wij-zij denken. Vreemdeling zijn, is geen daad, je bent het niet vrijwillig en er is niks moreel verkeerd mee. Vreemdelingenhaat zaaien is dat wel. Dat laatste moeten liberalen voortdurend en openlijk aanklagen en bestrijden. En daarom moeten ze Verdonk en Wilders openlijk bestrijden.

Liberalen onder druk

Liberalisme heeft niets te maken met nationalisme. Dat liberalisme en nationalisme moeilijk verenigbaar zijn, spruit voort uit de kern van het liberale gedachtegoed zelf dat de individuele vrijheid centraal stelt. Grenzen, zowel geestelijke als fysieke, druisen daar tegenin. Elk nationalisme vertaalt zich naar een gemeenschappelijk kenmerk, een bindend element, een groep. Het liberalisme erkent alleen het menszijn als verbondenheid. Elke andere eigenschap leidt tot particularisme of corporatisme. Volgens de definitie is nationalisme een geestesgesteldheid en een daarmee samenhangende ideologie die aan de eigen natie een zeer hoge, zo niet de hoogste, waarde toekent en erop gericht is het aanzien of de macht van de eigen natie – die in veel gevallen geacht wordt een missie te moeten vervullen – te vergroten. Het liberalisme beschouwt de individuele vrijheid veel belangrijker dan de natie en ziet niet in waarom de natie of een bepaald 'zelfbewustzijn' als zodanig waarde heeft. Nationalisme betekent ook de erkenning van een volk op basis van iets specifiek zoals afkomst, geboorteplaats of religie. De ware liberaal heeft problemen met dergelijke specificaties. Wie het liberalisme op welke wijze ook tracht te conformeren aan nationalisme, moet de essentie van het nationalistisch gedachtegoed doorgronden. Alleen op die manier wordt duidelijk dat individuele vrijheid onverenigbaar is met onderwerping aan het belang van de natie, de geschiedenis, de taal, de levenskracht,

bloed en bodem.

Liberale partijen staan vandaag onder druk. Populisten, nationalisten en extreemrechts surfen immers met succes op de gevoelens van angst, onzekerheid en machteloosheid bij de burgers, waarbij ze een bijzonder pessimistisch wereldbeeld hanteren. Daar mogen liberalen niet aan toegeven. Het is hun taak om uit te leggen dat de open samenleving de beste waarborg is voor verdere welvaart en vrede, zoals we die de voorbije zestig jaar gekend hebben binnen de Europese Unie. Wilders en Verdonk hebben geprobeerd om het liberalisme te kapen, maar zijn daar gelukkig niet in geslaagd (wat Jörg Haider in Oostenrijk destijds wel lukte). Liberalen moeten zich daartegen verzetten. Zij willen immers niet dat hun sociaal en humanistisch gedachtegoed misbruikt wordt door figuren die hun eigen nationalisme, populisme of ranzige egocentrisme een geur van waardigheid willen geven door zichzelf 'liberaal' te noemen. Dat Wilders en Verdonk de liberale partij verlieten is een goede zaak voor het liberalisme. De toekomst zal immers aantonen dat het liberalisme niet past in een xenofob en populistisch discours dat op korte termijn enig succes kan hebben, maar dat op langere termijn de tegenpool zal blijken voor een meer vrije, rechtvaardige en verdraagzame samenleving.

Dirk Verhofstadt
mailto:

verhofstadt.dirk@liberales.be

MAATSCHAPPIJ: Nieuw debat over euthanasie

De kracht van de zelfbeschikking

Toen Hugo Claus aangaf dat zijn heengaan gepland was, wakte dit uiteenlopende reacties op. Naast de droefheid die velen voelden voor het heengaan van een van onze grootste auteurs, zette het overlijden van Claus de discussie over euthanasie terug op de voorpagina.

Vrij snel werd duidelijk dat er ook vandaag nog krachten in de maatschappij actief zijn die het zelfbeschikkingsrecht en het individualisme willen uithollen. Kardinaal Danneels stelde dit zeer duidelijk in zijn paashomilie: "Onze samenleving weet blijkbaar geen weg meer met de dood en het lijden. Ze heeft naar eigen zeggen al vele zogenaamde taboes neergehaald. Maar ze heeft er ook een nieuw taboe bij gecreëerd. Namelijk dat de dood geen zin kan hebben en dat alle lijden absurd moet zijn. Er is geen plaats meer in onze cultuur, noch voor de dood, noch voor het lijden. Door zomaar uit het leven te stappen, antwoordt men niet op het probleem van lijden en dood. Men loopt er in een boog om heen en omzeilt het. Omzeilen is geen heldendaad." Bart Dewever hield een soortgelijk pleidooi en verdedigde de uitspraken van Danneels.

Aanval

In een vrije en open samenleving is het natuurlijk essentieel dat mensen hun mening kunnen ventileren. Maar een andere hoeksteen van deze open samenleving is het zelfbeschikkingsrecht van individuen. De uitspraken van Danneels tonen nog maar eens aan hoe weinig medevoelen en mededogen sommige katholieken kunnen opbrengen voor medemensen die hun geloof, hun normen en waarden, niet delen. Met zijn woorden opent Danneels ook rechtstreeks de aanval op het individualisme en het zelfbeschikkingsrecht.

Een van de grote verwezenlijkingen onder Paars was nu net een nieuwe openheid op het vlak van de ethische dossiers. In onze gesloten maatschappij werden thema's als euthanasie opeens wel bespreekbaar. Er werden ook duidelijke stappen gezet om mensen eindelijk op een menswaardige manier te kunnen laten sterven. Maar zelfs

vandaag nog zijn er mensen die ondraaglijk lijden en die niet geholpen kunnen worden.

In vele centra voor palliatieve zorg worden patiënten dikwijls niet gehoord. Artsen blijven vasthouden aan hun therapeutische hardnekkigheid. Dit zorgt er dikwijls voor dat patiënten eerst nog enkele weken zwaar afzien, vooraleer zij in een coma verzeilt geraken. Op dat moment is euthanasie op vraag van de patiënt niet meer mogelijk. Meestal gaat de arts dan over tot 'sedatie', het toedienen van een hoge dosis morfine. Bij het opvoeren van de dosis heeft dit de dood tot gevolg, maar daarvoor heeft de patiënt wel zwaar moeten lijden. Een oplossing waar de Nederlandse ChristenUnie zich ook in kan vinden.

Zelfs als er een expliciete wilsbeschikking is van de patiënt zijn alle problemen in Vlaanderen nog niet van de baan. Dikwijls weigeren artsen en ziekenhuizen, vooral deze van de katholieke zuil, om eu-

thanasie toe te passen. Men kan natuurlijk nooit een arts verplichten om euthanasie toe te passen. Wat men wel kan doen is in elk ziekenhuis procedures instellen, zodat een patiënt met een duidelijk en wettige vraag om euthanasie geholpen kan worden. Ook moet er dringend een oplossing komen voor minderjarigen, dementerende ouderen en niet-terminale patiënten. Ook hier moet euthanasie tot de mogelijkheden behoren. Zeker voor de laatste twee groepen van mensen moet een expliciete wilsbeschikking volstaan om op de vraag van de patiënt in te gaan.

Geen verplicht lijden

Het is goed dat liberale partij de voortrekkersrol op zich neemt om het zelfbeschikkingsrecht van mensen te laten respecteren. Want dit zelfbeschikkingsrecht is er voor eenieder. Mensen die er voor kiezen om te wachten tot hun maker hen terugroept, ongeacht welk lijden zij ondergaan, moeten die keuze kunnen maken. Maar geen mens kan een ander mens verplichten om te lijden. Zelfs geen kardinaal.

Philippe De Backer

Open Vld als liberale allemanspartij

Open VLD heeft enkele maanden terug een analyse gemaakt van de voorbije verkiezingsnederlagen. Van 25% in 2003, over 21% in 2004, naar 19% in 2007, zijn cijfers die eerder thuis horen in een woelig beursklimaat, zodat een bezinning zeker op zijn plaats was. Ze kwam ook niet te vroeg en de ambities mogen er zijn. Weg met het intern geruzie en met het schofferen van bepaalde beroepscategorieën. Duimen voor een verbreding van ons politiek werkveld en nu volop (of opnieuw?) werken aan een *allemanspartij*.

Persoonlijk denk ik dat het inderdaad niet goed is om enkel een core-business-partij te zijn. Een politieke partij moet er zijn voor iedereen en moet luisteren. Om misschien terug te grijpen naar de wortels, naar de verankerde roots, naar de fundamentele waarden die een partij haar bestaansredenen heeft gegeven. Het Oxford-manifest is in dat verband aanbevelenswaardige literatuur. Die beginselverklaring werd opgesteld tijdens de eerste conferentie van de Liberale Internationale in 1947 en is zowat de kapstok van het moderne liberalisme. Liberalen uit 19 landen verzamelden er in de na-oorlogse periode, in het jaar waarin de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken **Marshall** zijn **plan** ontvouwde om Europa er met Amerikaanse financiële hulp weer bovenop te helpen. Geen gemakkelijk jaar dus. Toen al beleden de verzamelde internationale liberalen hun geloof in een onafhankelijk denkende mens. Zij betuigden er hun respect voor de familie als ware hoeksteen van de samenleving. Het recht op opleiding, wars van stand, afkomst of vermogen, werd uitdrukkelijk gepropageerd. "Bescherming tegen de gevaren van ziekte, werkloosheid, handicap en ouderdom", was in 1947 een belangrijke liberale bezorgdheid. Ook -en ik citeer opnieuw- "een continue verbetering van de arbeidsvoorwaarden en van de huisvesting en werkomgeving van de arbeiders is noodzakelijk". En verder: "Georganiseerd overleg en

samenwerking tussen werkgevers en werknemers is essentieel voor het goed functioneren van de industrie."

Stamvreemd

Ook in 1947 was men er zich dus al bewust van dat liberalisme vertrekt vanuit het creëren en het geven van kansen, voor iedereen. Zichzelf kunnen ontplooiën moet door de overheid, als instrument van en voor de gemeenschap, gewaarborgd worden. En dat moet ook eng-politiek vertaald worden: wie komende vanuit een andere partij, de stap heeft gezet naar de VLD, moet kansen krijgen en mag niet voortdurend als stamvreemd individu worden bestempeld. Toeristen zonder bagage kunnen gerust na verloop van tijd bewijzen dat het liberalisme juist datgene is wat ons allen moet binden. En ook zij moeten beseffen dat -zo schreven ook de Oxfordisten- verantwoordelijkheid het noodzakelijk complement is van vrijheid is en elk recht een corresponderende plicht heeft. Zweren wij daarmee ons steeds terugkerend pleidooi voor lastenverlaging, voor werk en voor economische stimulansen af? Hoegenaamd niet, omdat die thema's juist de waarborg zijn voor de bevrijding en het zelfrespect van de mensen. Maar dat betekent evenzeer dat wij niet enkel op die beleidsaccenten alleen mogen hameren. Een liberale *allemanspartij* moet op progressieve wijze en met ruimte voor discussie, oog hebben voor de belangen

van iederéén, en voor de meest zwakken in het bijzonder. Wanneer we dat niet kunnen, zijn we geen liberalen. Ook geen *dédain* ten aanzien van het overlegmodel, een basisgegeven voor een goed functionerende samenleving. Vak- en belangenorganisaties moeten hun rol kunnen spelen, zonder dat de politiek daar de slippendrager van hoeft te zijn. Want liberalisme betekent ook de oren openzetten, om op een gedragen wijze aan belangenafweging te doen.

Vrijheidskeure

Nog even dit. Het liberalisme is ontstaan in Geraardsbergen. De graaf van Vlaanderen veroverde in de 11e eeuw het gebied tussen Schelde en Dender: hierdoor werd Geraardsbergen een strategisch punt op de grens met Brabant en Henegouwen. Om de groei van deze kleine woonkern te stimuleren kocht graaf Boudewijn VI een stuk grond van een zekere Gerald van Hunnegem en schonk hij de inwoners in 1068 (!) een *vrijheidskeure*, de eerste van het graafschap Vlaanderen.

Guido De Padt
Volkvertegenwoordiger
Open VLD
OCMW-voorzitter/schepen
Geraardsbergen

Bij de dood van Hugo Claus

Het is ooit anders geweest

Een eigen telling heb ik er niet op nagehouden. Het aantal minuten dat radio en televisie en het aantal pagina's die kranten, weekbladen en tijdschriften hebben uitgetrokken voor het min of meer aangekondigde overlijden van Hugo Claus (1929-19 maart 2008) leidden tot een exuberant eerbetoon, zowel in Vlaanderen als in Nederland. In Nederland was er zelfs een televisiedebat dat moest aantonen dat Claus méér Nederlander dan Vlaming was ("het pregnante Zuid-Nederlands stoorde immers nergens...") Alle registers werden opengetrokken. De geslaagde regeringsvorming rond Leterne 1 werd er voorwaar door in de hoek geduwd. Zelfs door de katholieke pers. Het is ooit anders geweest.

De katholieke media deelden nu in het verdriet en spaarden de eloges niet. Alleen de manier waarop Claus afscheid van het leven nam, veroorzaakte langs conservatieve, katholieke kant, wat wenkbrauwgefrons. De zogeheten 'vrijzinnige' persorganen blokletterden onomwonden de euthanasiebeslissing ('Claus zette er zelf een punt achter'). De Standaard aarzelde aanvankelijk en pakte uit met 'Claus ZOU euthanasie gepleegd hebben'. Hoe ook, het euthanasiedebat werd 'dank zij' de dood van Claus opnieuw geactualiseerd. Prof. Vermeersch en kardinaal Danneels deelden vrijpostig in de controverse. Dat was nadien. De Standaard der Letteren pakte één week voor Claus' overlijden (toeval of with a little help from insiders?) uit met een literaire special, gewijd aan '25 jaar Het Verdriet van België' met bijdragen van Claus' soulbrother Cees Nooteboom, Marc Reynebeau, Dimitri Verhulst, Luuk Gruwez, Erwin Mortier en (de minder verwachte) Guy Verhofstadt. Ik herhaal: het is ooit anders geweest.

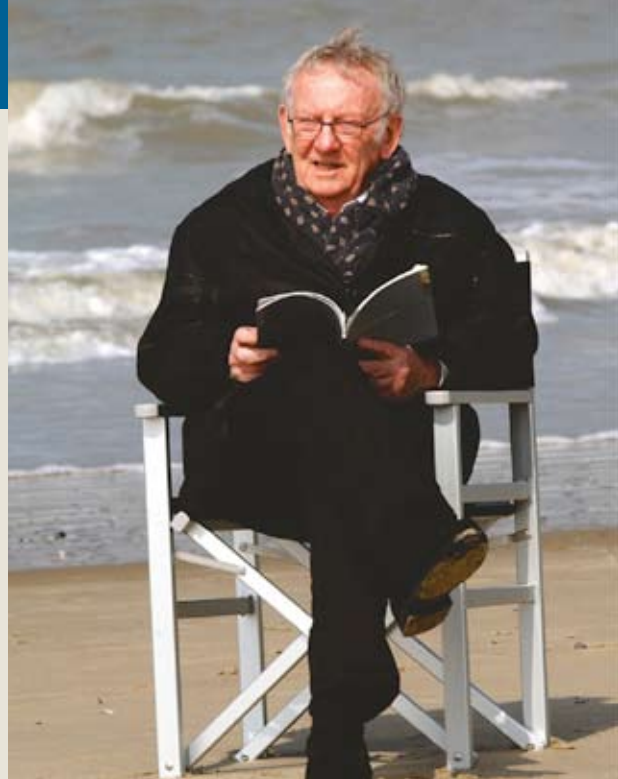
Zelfherhaling

De romans en dichtbundels van Claus die onbesproken, onbeschikbaar bleven tijdens de lessen Nederlands in katholieke scholen en verketterd in katholieke bibliotheken. Ik herinner me zelfs leven-

dig een bespreking van André Demeds, in 1950 over Claus' romandebuut 'De Metsiers'. Ondertussen is 'De Metsiers' in 'De Standaard der Letteren' getipt als één van de drie beste romans van Claus (naast 'De Verwondering' en 'Het verdriet van België').

Het is ooit anders geweest. Claus' experimenten met de romanstructuur werden door aardig was recensenten niet begrepen noch gewaardeerd. Pas toen zijn werk in 'Tijd en Mens' verscheen (met als redactiesecretaris Jan Walravens, de onvolprezen culturele medewerker van o.m. Het Laatste Nieuws, De Zweep en Het Volksbelang) kreeg de poëzie en het eerste toneelwerk van Claus de nodige aandacht, overigens samen met het werk van andere experimentele dichters als Remy C. Van de Kerkhove, Ben Cami, Albert Bontridder, en Marcel Wauters. Walravens als redactiesecretaris van 'De Vlaamse Gids' bleef tot zijn dood Claus steunen met diens nieuwe, misnoegde en cynische gedragslijn. Toen Claus zich in 1954 distantieerde van het zich steeds nadrukkelijker en openlijker experimentarisme, werd hem dit niet in dank afgenomen door Walravens.

Wie herinnert zich nog de vaak sprankelende 'Dagen van de Vlaamse Gids',

Claus' experimenten met de romanstructuur werden door aardig was recensenten niet begrepen noch gewaardeerd.

jaarlijks gehouden in Oostduinkerke? In 1950 hield de toen nauwelijks ééentwintigjarige Hugo Claus een lezing waar hij, toen al, zijn anti-leuze uitspraak: "Ik verkies, dat de eeuwig menselijke thema's en dito woorden een deukje krijgen!" Hugo Claus en De Vlaamse Gids, oorspronkelijk het tijdschrift dat publicatiemogelijkheden gaf aan liberale Vlamingen, waren trouwe bondgenoten. De Vlaamse Gids publiceerde werk van Claus tussen 1949 en 1959. In 1949 (Claus was toen twintig...) verscheen reeds zijn 'Kort dagboek'. Later (tot en met 1994) zorgden Staf Knop, René De Borger, De Prins, Erik Slagter, Rudy Van der Paardt, Carlos Tindemans, Georges Wildemeersch e.a. voor interessante, wars van ideologische en/of commerciële druk voor besprekingen uit het oeuvre van Claus. (zie kaderstukje).

Idem voor onze verwante Volksbelang. Het zou ons te ver reiken alle besprekingen te citeren. Wij herinneren ons echter de schitterende bijdrage van Dr. Jozef De Vos n.a.v. de opvoering van 'Orestes', de hedendaagse, directe herinterpretatie van Euripides' stuk, besprekingen van Hugo Raes, Fernand Papon (die Claus' verfilming 'Het Sacrament' naar zijn roman 'Omtrent Deedee' inhoudelijk, stilistisch en qua vertolkingen op internati-

onaal niveau tilde).

Links of rechts?

Een van de meest beklievende bijdragen in Volksbelang is een commentaarstuk van René Adams n.a.v. het boek 'Wat is links?' van Herman J. Claeys. Blijkt dat Hugo Claus in een reeks van vijftien Vlaamse en vijftien Hollandse auteurs de schrijver is die zich het sterkst bewust is van het behoudsgezinde, het beperkende burgerlijke van 'rechts'. Claus noemt een rechts auteur iemand die de overheid eerbiedigt en links ziet hij sentimenteel: "...wat geen genoeg heeft genomen met de bestaande orde..." René Adams vindt Claus' beschouwingen over enkele andere auteurs interessant: "...Maar ik zie niet in hoe dat de avant-garde, omdat die curieus van vorm is, automatisch links zou zijn. Wies Moens was in zijn tijd een min of meer geavanceerd dichter, maar het was pertinent rechts... Ionesco is rechts voor mij, zeer duidelijk rechts... Van het Reve is duidelijk rechts: ik zie Van het Reve als militair, als priester. Ook Vinkenoog is voor mij niet links. Er is bij hem een weke kern die hem doet spreken over de Liefde met een hoofdletter en van: mensen, bemint elkaar toch allemaal. Ik vind het in het algemeen een halfzacht gewauwel. Wat niet belet dat ik hem zeer op prijs stel, ook met dat halfzachte..."

Claus zegt: verder: "Afstand nemen van wat vroeger aan esthetisch spel de voorkeur kreeg en ook aan het introspectief gewroet. Dat interesseert me nu praktisch niet meer. De ziel en de psychologie gaan naar de achtergrond verschuiven. De belanghebbenden kiezen uiteraard dat dichters en schrijvers het hebben over de emotieve, persoonlijke erupties, over problemen van psychologische aard. Ja, want dan leest men dat met veel plezier en dat is een diepgaand werk zegt men dan, en daarin worden de grote problemen tussen man en vrouw, tussen de man en zijn dubbel, aangesneden, en ondertussen is er helemaal niets gebeurd en gaan al de mogelijke corrupte spelletjes door." (Volksbelang 1 oktober 1966).

John RIJPENS

(met dank aan Luc Pareyn en zijn team van het Liberaal Archief, Gent)

De schaduw van Tsjang Kai-Sjek

De presidentsverkiezingen op Taiwan zijn een kopie geworden van de parlementsverkiezingen in januari. De Kwo-Mintang (KMT), de oude partij van in 1949 gevluchte nationalisten, heeft na acht jaar de democraten (DPP) opnieuw van de macht verdreven. Peking haalt opgelucht adem, want hoopt dat de dreiging met eenzijdige onafhankelijkheid voorgoed is afgewend. Met Tibet in het achterhoofd is dat minder zeker dan het lijkt. Vooral omdat de Olympische Spelen geen gezichtsverlies toelaten.

MA AAN ZET

Onafhankelijkheid is een begerenswaardig goed. Maar als ze knijpt in de welvaart is ze al veel minder aantrekkelijk. Dan is de belegde boterham nader dan de vrijheid van meningsuiting.

Toch zou het een vergissing zijn voor de nationalistische leider Ma Ying-Jeou van de KMT om alleen de kaart van het geld te trekken. Ma's verkiezingsprogramma stond in het teken van de klappen die de Taiwanese economie onderging. De hogere Chinese bedrijfstakken hebben het zaan van de melk geschraapt, zodat heel wat Taiwanese zakenlui hun investeringen hebben weggehaald uit Sjanghai en Zuid-China.

De verleiding is nochtans groot voor de KMT. Met een tweederde meerderheid in het parlement, en nu ook het presidentschap waardoor er een einde komt aan de ongemakkelijke 'cohabitation', kan de KMT dromen van zijn heroveringsprogramma – "out with the old, in with the older", sneerde de Taipei Times.

REALPOLITIK

Maar de grote meerderheid die Ma haalde op zijn democratische tegenkandidaat Frank Hsieh (DPP), liefst 17 %, is ook een godsgeschenk. Ma heeft al ruime ervaring met de verschillende nationalistische facties, hij was ooit burgemeester van de hoofdstad Taipei (waar de DPP nu geen enkele verkozen heeft gehaald). Hoewel hij minder stekelig staat tegenover Peking, beseft hij maar al te goed dat nog amper één op acht Taiwanese een hereniging met de Volksrepubliek China genegen is.

De oudgedienden van generalissimo Tsjang Kai-sjek en zijn zoon Tsjing-Kwo zijn uitgeleefd. Ze konden zich decennialang handhaven door een autoritair bewind dat steunde op het leger (zowat anderhalf miljoen kaders en soldaten verkasten na de nederlaag tegen de communisten in 1949 naar Taiwan, waar toen zes miljoen mensen leefden), op de naasting van de koloniale Japanse monopolies (Japan kreeg na het Verdrag van Sjimonoseki in 1895 Taiwan en de Pescadores 'ten eeuwigen dage' in zijn bezit, en heerste ook op de eilanden tot 1945), en op de meegevoerde rijkdom (het Nationaal Museum in Taipei is rijker dan al wat in de Volksrepubliek vergaard is aan kunstschaten). Tot in 1987 de krijgswet werd opgeheven.

HET DEMOCRATISCH ODIDIUM

Sindsdien heeft Taiwan zich ontwikkeld tot een modeldemocratie in Oost-Azië, met heftige kiesmeetings, parlementsleden die zo nodig op de vuist gaan, en vooral veel respect voor de verkiezingsuitslag. Ook nu boog Frank Hsieh diep het hoofd. Hij nam alle verantwoordelijkheid op zich, en beloofde door te gaan met het streven naar Taiwanese onafhankelijkheid. Ontslag nam hij niet als DPP-voorzitter. "Doorgaan", riepen zijn aanhangers, "Jiayou". Het neerslaan van de protesten in Tibet kwam te laat om het politieke tij te keren. Ook dat beseft Ma, die op 20 mei staatshoofd wordt. Hij heeft alle troeven in handen om de radicale DPP-opstelling af te zwakken, de Amerikanen weer voluit achter zich te krijgen, en tegelijk de haviken in zijn eigen partij een hak te zetten. Willens nillens zal hij zo een 'taiwaniseringspolitiek' voeren. Nu al zet hij de krijtlijnen uit. "Onder mijn bewind komen er geen gesprekken over hereniging", zei hij ferm. "Maar ik wil wel een Chinese open markt". Twee China's, één handelszone. Want ook Ma heeft de verhoging van het Chinese defensiebudget met 18 % gezien. Zelf moet hij het filibusteren van zijn KMT nu goedmaken – want juist defensie heeft daar het zwaarst onder geleden.

Lukas De Vos

Onze samenleving wordt herhaaldelijk door gewelddaden op de proef gesteld. Jongeren die trams en bussen bekogelen, een politieagent die zwaar wordt toegetakeld op een autobus in Antwerpen. Wat is het antwoord hierop van het liberalisme? Gewezen Europees Commissaris Frits BOLKESTEIN (VVD) zegt dat de overheid goed moet uitgerust worden om krachtdadig op te treden (*). Maar, "anno 2008 is onze rechtsstaat uit balans. Enerzijds is er een enorme hoeveelheid regelgeving en beleid en anderzijds een onmacht – soms zelfs onwil – deze regels ook daadwerkelijk te handhaven. Deze onmacht schaadt het functioneren van de rechtsstaat en tast het vertrouwen van de burger in die rechtsstaat aan," concludeert Bolkestein.

Veilige basis voor vrije burgers

Één van de vooroordelen tegenover het liberalisme volgt uit de liberale voorkeur voor een kleine overheid. Omdat liberalen voor een kleine overheid zijn, zouden ze ook een zwakke staat voorstaan, zo luidt de redenering. Dit is een misvatting. Het klopt dat liberalen de staatstaken nauwkeurig willen begrenzen, maar daar waar aan de staat een bepaalde taak wordt toegekend, dient hij ook goed te worden toegerust voor de uitoefening van deze taak.

Liberalen willen dus een kleine maar krachtige staat. Liberalen stellen altijd het individu en diens vrijheid centraal. Staatsingrijpen moet eerst en vooral het belang van het individu dienen en diens vrijheid waarborgen en vergroten. Niettemin zijn liberalen zich ervan bewust dat het streven naar een zo groot mogelijke vrijheid voor individuen ook betekent dat er duidelijke grenzen moeten worden getrokken. De individuele vrijheid komt immers ieder individu in beginsel in gelijke mate toe. De vrijheid van de één vindt haar grens waar zij in botsing komt met de vrijheid van de ander.

Monopolie van geweld

Vrijheid bestaat voor een belangrijk deel bij de gratie van veiligheid. Liberalen rekenen daarom de zorg voor veiligheid tot een kerntaak van de overheid. Juist op dit vlak, bij het handhaven en garanderen van de veiligheid van de burgers, menen liberalen dat de overheid goed moet worden toegerust om krachtdadig te kunnen optreden. De staat beschikt voor

het uitoefenen van deze kerntaak over het monopolie van geweld. De filosofen Thomas Hobbes en John Locke stelden in hun contracttheorieën al vast dat mensen zich in een staat verenigen en daarbij een deel van hun rechten en vrijheden afstaan in ruil voor veiligheid. De staat krijgt in deze theorieën het alleenrecht op het gebruik van geweld. Dit recht dient de staatsmacht wel aan te wenden ter bescherming van de individuen in de samenleving. Anders dan Hobbes kent Locke aan de burgers bovendien het recht toe in opstand te komen, indien de staatsmacht in zijn plicht tot rechtshandhaving verzaakt. In het geschrift is deze uitruil – vrijheid voor veiligheid – tussen burgers en staat als basis genomen. Voldoet onze rechtsstaat vandaag de dag voor de burgers voldoende in deze uitruil? Anno 2008 is onze rechtsstaat uit balans. Enerzijds is er een enorme hoeveelheid regelgeving en beleid en anderzijds een onmacht – soms zelfs onwil – deze regels ook daadwerkelijk te handhaven. Deze onmacht schaadt het functioneren van de rechtsstaat en tast het vertrouwen van de burger in die rechtsstaat aan.

Handhavingstaak

Veelplegers die keer op keer na een korte vrijheidsstraf weer op straat komen te staan en dan verder kunnen werken aan wat uiteindelijk een heuse criminele carrière genoemd kan worden; slachtoffers van criminaliteit die zich voor de rechter moeten verantwoorden voor het feit dat ze het geweld aan lijf en

goed niet weerloos hebben ondergaan; rechters met een voorkeur voor lage en alternatieve straffen: het zijn allemaal voorbeelden van een rechtsstaat die onder druk staat, soms zelfs faalt. Het resultaat is een onaanvaardbaar hoog niveau van criminaliteit waar de overheid onvoldoende greep op lijkt te hebben. Burgers verliezen daardoor het vertrouwen in de rechtsstaat.

Het wordt tijd dat de staat zijn handhavingstaak weer serieus neemt. Het vertrouwen van de burger moet herwonnen worden en dat zal alleen lukken door het daadkrachtig ter hand nemen van het geweldsmonopolie. De overheid dient inzake veiligheid te kiezen voor de goedwillende burger en het belang van de samenleving. Dit betekent dat veelplegers een stevig halt moet worden toegeroepen. Ten aanzien van criminelen moeten duidelijke grenzen worden getrokken. Pas daarna kan hun weer perspectief worden geboden. Het stellen van grenzen aan criminelen is in het belang van de samenleving de eerste stap. Zonder veiligheid immers géén vrijheid.

(*) Frits Bolkestein schreef deze toespraak naar aanleiding van de voorstelling van een publicatie van de Teldersstichting 'Veilige basis voor vrije burgers. Duidelijke liberale aanpak van veelvoorkomende criminaliteit'. De Teldersstichting is het wetenschappelijk bureau voor het liberalisme en ten behoeve van de VVD. Info: www.teldersstichting.nl